

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Atlas minor Gerardi Mercatoris

Mercator, Gerhard

Amsterodami, 1610

Anglia

[urn:nbn:de:bsz:31-118360](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-118360)

Regio.
Nomen, a quibus
inditum.

ALBIONIS Insula pars Meridionalior ac maxima *Anglia* Latinis dicitur: ab *Angria* regione Westphaliae, vulgo *Engern*, ut nonnulli volunt. Alii ab angulo nomen inditum arbitrantur, quod Orbis sit angulus: alii ab *Angloen* opido Pomeraniae. Goropius Anglos ab *Ange* i. hamo piscatorio deducit, quod ut inquit ille, omnia sibi adhamarent, & fuerint, ut Angli loquuntur, *Good Anglers*, i. boni hamatores. Quae sane conjectura risum potius quam fidem meretur. Sunt qui ab Anglia Cimbricae Chersonesi regiuncula, quae *Engelond* i. Anglorum Terra, ab Egberto Occiduum Saxonum Rege indigitata fuit, appellatam autumant: vel quasi *Engistland* i. Engisti terra: qui se ducem his Saxonibus praebuit. Sed qui Engelberti, Engelhardi, & ejusmodi Germanicorum nominum etymologiam videt, facile etiam Anglorum notationem viderit. Hi sunt Germaniae populi qui Britanniam occuparunt, quos unam gentem fuisse, communique nomine nunc Anglos nunc Sasones vocatos docet Camdenus. Haec ab Indigenis non uno nomine appellatur, idque etiam diversimode: in duas enim regiones eam dividunt. Pars ab Indigenis non uno nomine appellatur, idque etiam diversimode: in duas enim regiones eam dividunt. Pars ab Indigenis non uno nomine appellatur, idque etiam diversimode: in duas enim regiones eam dividunt. Pars ab Indigenis non uno nomine appellatur, idque etiam diversimode: in duas enim regiones eam dividunt.

Situs.

Caeli temperis.

Soli fertilitas.

Animalium va-
rietas.

210151A



*Imperium ma-
jorum.*

Urbium nomina.

*Flumina.
Mare.*

Portus.

Ratio gubernandi.

Mollosi nullibi gentium prestantiores, ferocioreque. Nusquam gentium major Cornicum multitudo. Magna etiam Milviorum qui pullis infidiantur copia. Romani Britanniae potiori parti quingentos pene annos imperarunt, a C. Caesare scilicet ad tempora usque Theodosii junioris: cujus aetate Romanorum legiones & praesidia ad Galliam defendendam accersita, Britanniam Insulam reliquerunt, quo factum est, ut Picti Scotique partem Australem invaserint; quorum impetum quem diutius sustinere Britanni non possent, vocarunt e Germania Saxones, viros bello aduetos, quorum opera initio adversus Scotos & Pictos usi sunt. Postea vero Saxones sive Coeli illecebris capti, sive Pictorum amicitia & familiaritate ducti, sive perfidia propria impulsus, foedus adversus Britannos cum Pictis iniverunt, domitisque & profligatis hospitiibus, ipsi illorum loca invadere. Vnde & pars illa Britanniae Anglia, ut supra vidimus, dicta est. Continet Anglia urbes plurimas, inter quas maxime excellunt, *Londonium, Eboracum, Cantuaria, Bristolia, Glocestria sive Governia, Salopia, Vigornia, Bathonia, Cantabrigia, Oxonia, Nordvicius, Zandvicius* cum multis aliis quas in descriptionibus particularibus delineabimus. Flumina illustriora *Tamesis, Humbrius, Trenta, Ousa, & Sabrina*, de quibus suis locis. Oceanus autem qui Insulam alluit, omnis generis Piscium copia redundat; inter quos Lucius est, quem *Pike* vernacula lingua appellant, qui apud illos magno in precio habetur; eoque cum interdum ex palustri aqua in vivaria transferunt; ubi nidore illo opido purgatus, anguillis minutisque pisciculis pastus mirandum in modum pinguescit. Ostrea nec alibi delicatiora, nec plura. Portus vero Angliae praecipui sunt hi: *Davernus*, vulgo *Dovre*, qui est Comitatus Cantii extremus, ac colle munitur, arcemque habet tutissimam, omni armatum genere optime instructam: *Monsitbay* satis latus in Cornwallia, ubi tutissima est navium statio. Item *Uolemouib* sive *Falemouth, Torbay, Sout hantonsis*, & alii. Angliae Rex supremam potestatem & merum Imperium habet, nec in Imperii clientela est, nec investituram ab alio quovis accipit, nec praeter Deum, superiorem agnoscit. Eius subditi vel sunt Laici vel Ecclesiastici: Item sunt vel Nobiles vel Plebei. Nobiles sunt vel majores: ut Duces Marchiones, Comites & Barones, qui vel hereditario jure his titulis gaudent, vel iisdem virtutis ergo a Rege exornantur. Ducis autem nomen soli Regis filio natu maximo hoc tempore convenit: quamvis olim plures hoc titulo insigniti fuerint. Nobiles minores sunt Equites Aurati, Armigeri, & qui vulgo Generosi & *Gentlemen* dicuntur: Generosi, vel promiscue nobiles sunt, qui natalibus clari, aut quos virtus aut fortuna a saepe hominum extulit. *Cives sive Burgeses* qui in sua quilibet urbe publicis funguntur muneribus & in Parlamentariis Angliae Comitibus locum habent: *Ingenui sive Teomen*, sunt, quos Legales homines lex vocat, & ex agris, quos optimo jure tenent, quadraginta ad minimum solidos quotannis colligunt: *Opifices* autem sunt qui mercede operam locant. Dividitur autem tota Anglia in Comitatus XXXIX. Comitatus vero in Centurias (quae in nonnullis regni partibus *Wapentaches* a tractu armorum nominantur) & in decurias dividuntur. In his Comitatibus, difficilioribus temporibus, *Praefectus Regius*, quem *Lieutenant* vocant, ne quid detrimenti Respublica capiat, constituitur. Singulis vero annis nobilis aliquis ex Incolis praeficitur, quem *Viccomitem* quasi vicarium Comitatus & Anglice *Shiriffe*, id est Comitatus Praepositum vocant; quietiam Comitatus vel

Provinciae

Provinciae Quæstor recte dici potest. Ejus enim est publicas pecunias provinciae suae conquirere, multas irrogatas vel pignoribus ablatis, colligere, & arario inferre. Iudicibus præsto adesse, & eorum mandata exequi: duodecim viros cogere, qui in causis de facto cognoscunt, & ad iudices referunt, (Iudices enim apud Anglos juris solum & non facti sunt iudices) condemnatos ad supplicium ducere & in minoribus litibus cognoscere. In majoribus autem jus dicunt Iustitiani, quos *Itinerantes & Iustitianos ad Assisas* vocant, qui quotannis hos Comitatus bis obeunt, ut de causis cognoscant, & de incarceratis sententiam ferant. Quod ad Ecclesiasticam jurisdictionem attinet, duas nunc habet Anglia provincias. Archiepiscopus item duos: *Cantuariensem*, totius Angliæ Primatem & *Eboracensem*. Quibus subsunt XXV. Episcopi: *Cantuariensis* XXI. *Eboracensis* tres reliqui. Angliæ tribunalia sive juris fora, quas etiam curias dicimus, in triplici sunt differentia. Alia enim sunt Ecclesiastica, alia temporalia, & unum mixtum, quod Parlamentum vocant, & ex tribus Angliæ Ordinibus constat & totius Angliæ corpus representat. Hoc a Principe pro arbitrio indicitur summamque & sanctam auctoritatem habet in legibus ferendis, confirmandis, antiquandis, interpretandis, & in omnibus quæ ad Reipublicæ salutem spectant. Fora temporalia sunt duplicia, juris scilicet aut æqui. Juris sunt, *Bancus Regius*, *Curia camera stellata*, *Bancus communis*, *Scaccarium*, *Curia Wardorum & Liberationum*, *Admirali*, *Assisa*, alia quæ obscura sunt, omitimus. *Bancus regius* ita dicitur quod Rex ipse in eo præsidere soleat, Coronæ placita tractat. *Camera stellata*, sive potius Curia consilii regii in qua tractantur criminalia, perjuria, imposturæ, dolus malus, &c. *Bancus Communis*, quia communia placita inter subditos ex jure Anglico, quod commune vocant, in hoc disceptantur, nomen habet. *Scaccarium* a tabula quadrangula, ad quam assidebant, nomen traxit, in eo omnes causæ audiuntur quæ ad Fiscum pertinent. *Curia Wardorum*, a pupillis, quorum causas tractat, nomen habet. *Admirali Curia* res maritimas tractat. *Assisa*, quas dicimus, in quolibet Comitatu bis anno habentur, in quibus duo Assisarum Iustitiani ad hoc deputati cum Eirenarchis, sive pacis Iustitiani comitati & de civilibus, & criminalibus cognoscunt. Fora æquitatis sunt *Cancellaria*, *Curia Requestarum*, *Concilia* in Limitibus Walliæ, ex parte Boreali. *Cancellaria* a *Cancellario*, qui ibi præsidet, nomen traxit. In hac ex æquo & bono judicatur, & summum jus quod summa crux videri solet, temperatur. *Requestarum Curia* pauperum & regionum famulorum causas audit. Ecclesiastica fora præcipua sunt, *Synodus*, quæ *Convocatio* *Scholæ*. *Clæ* dicitur, semperque simul cum Parlamento habetur: & *Synodi Provinciales* in utraque provincia. *Academiæ* in hoc regno duæ sunt nobiles, *Cantabrigiensis* & *Oxonienfis*, quibus additur tertia *Londonensis*. Ingenia *Mores*. *prodit* Anglia non infelicia neque sterilia, virosque doctos & omnium facultatum & scientiarum peritissimos plurimos habet. Gens procera statura, venusta & candida facie est, cæcis ut plurimum oculis, & ut sono linguæ *Victus*. *Ital*is perfimiles, ita corporum habitu ac moribus ab illis pene nihil discrepant. Victus maxima ex parte in carne consistit. Cerevisiam ex hordeo conficiunt, potum lapidum, gratum, jucundum. Hic in exteras etiam regiones asportatur. Vestimento non multum ab simili Gallico utuntur. Atque hæc quidem de Anglia in genere *Vestitus*. dicta sufficient; reliqua in particularibus deinceps tabulis exponemus.

conticens *Northumbriam, Cumberlondiam Comitatus, & Dunelmensem Episcopatum.*

GENERALITIM quæ dicenda habuimus de Anglia absolvimus: postulat Methodus, ut speciatim & per partes eam percurramus. Britannia ab se debellatæ citeriorem partem in Provinciam redactam, Romani varie dividerunt, ut supra diximus. Saxones vero pro Pentarchia Romanorum fecerunt Heptarchiam, in ea sunt *Cantium, Suffexia, Eastanglia, Westsexia, Northumbria, Eastsexia, & Mercia.* Hodie in Comitatus (quos vel *Conventus* vel *Pagos* proprie & Latine voces) Angli peculiari vocabulo *Shyres* appellant, distribuitur. Ac primum anno a Christo nato 1016 Ethelredo regnante tantum xxxii numerabantur: deinde sub Guilielmo primo xxxvi. Postea tres in numerum additæ xxxix Comitatum numerum compleverunt, qui hodie in Anglia obtinet. Quibus accedunt xiii plures in Wallia, quorum sex fuerunt tempore Edwardi Primi, reliquos Parliamentaria autoritate constituit Henricus Octavus. Hosce autem Comitatus seu Partes Angliæ cum nonnullis Insulis Mercator noster 6 tabulis luculenter expressas exhibet. Harum omnium tabularum, quo ordine ab authore nostro proponuntur, delineationem, quam poterimus fidelissime proponemus. Offert se primo loco *Northumbria*, vulgo *Northumberland*, Trianguli sed non æqualiteri figura quodammodo inclusa jacens. Meridionale ejus latus *Derwentus* in Tinam influens, & ipse Tina claudit, qua Dunelmenses spectat. Orientale latus Mari Germanico pulsatur. Occidentale vero quod ab Oceano brumali in Ortum æstivum, primum concatenatis montibus, inde *Tweda* flu. protrahitur, Scotia obvertitur, regionumque limes est. Terra ipsa magna ex parte aspera est, ac cultu dura. Ad mare & *Tinam* adhibita mediocri cultura satis est colono grata, alibi vero multo ingrator, & quasi horridior. Plurimisque in locis lapides illi *Lithanthracis*, quos *Sea-coales* Angli vocant, magna copia effodiuntur. Hæc autem Provincia ab Ofca Hengisti fratre, & filio eius Ieuba in Saxonum potestatem redacta, primum suos duces clientelare jure Cantii regibus obstrictos habuit. Inde cum regnum Berniciorum constitutum esset, quod ad *Tesi* ad Scoticum fretum pertigit, pars ejus optima fuit, pariterque Nordanhumbrorum regibus, qui cum suam periodum confecissent, quicquid ultra Tuedamerat, in Scoticum nomen cecidit; hunc autem agrum Egbertus Orientalium Saxonum Rex suo imperio per deditionem adjecit. Alfredus postea Danis permisit, quos Athelstanus pauculos post annos exturbavit; Eilricum tamen Danum populus postea in regem extulit, quem Ealdredus Rex statim expulit: Deinceps vero regium nomen in hac provincia defuit, Comesque qui præfuerunt dicti sunt. Incolæ bellicosissimi sunt & velites optimi. Cumque omnino Marti se quasi consecrarint, non est inter eos quispiam melioris notæ, qui suam turriculam, aut munimentum non habeat, & quamplurimos olim Baronum titulo honorarunt Reges etsi tenuioris fortunæ, ut militarem virtutem vel honore inter eos conservarent. Est in Northumbria urbs *Newcastle*, portu nobilis, quem Tina efficit sua profunditate naves valde magnas admittens, & ita defendens, ut nec tempestatibus facile jactari, nec vadis afflictari possint. Quodnam

Northumbria.
Situs.

Soli qualitas.

Imperium Majorum.

Minorū virtus.

Urbes.



Quodnam olim fuerit in comperto non est. Cum Normanicum Imperium inciperet, a Monachis *Monke-ester* vocabatur, statimque a Novo Castro, quod Robertus Gulielmi Normanni filius extruxit, hoc novum nomen *Newcastle* induit, magnaque paullatim incrementa cum maritimis Germanis contrahendo, & fossiles carbones quibus regio abundat, in alias Angliæ partes subvehendo, cepit. Est & ultimum Angliæ, & munitissimum totius Britanniae opidum *Berwick*; quod nomen a Berengario Duce, quem somniarunt, deducunt aliqui. Lelandus ab *Aber*, quod ostium Britannis sonat, ut *Aberwic* vicum ad ostium significaret. Undecumque vero nomen habet, situ longius in mare porrigitur, ita ut mari & *Tueda* fere circumvalleretur: & alia. Fluvii hic sunt *Tina Australis & Borealis* (qui sic dictus quod in arcum coeuntibus ripis constringitur, hoc enim *Tin* Britannica lingua significare affirmant nonnulli.) *Australis* ex Cumbria æditus, prope *Alfemore*, ubi antiqua est fodina æraria: cum aliquamdiu se in Septemtriones provolverit, in Ortum conversus, recta cum muro Pictico procurrit. *Tina Borealis* è limitaneis montibus, sociatus *Redo* fluvio infesto qui ad *Redsqwir* praruptum montem effusus, *Rhedesdale* .i. *vallem Redi*, laudatissimorum velitem altricem rigat. Infra *Collesford*, uterque *Tina* confluit, qui jam auctus, subindeque auctior, uno alveo urget ad Oceanum iter. *Tueda* Angliam a Scotia longo spatio discludit, *Limesque Orientalis* dicitur. Hic fluvijs copiosa scaturigine è Scotia montibus erumpens inter limitaneos equites, diu tortuosus errat. Vbi vero proxime *Caryam* vicum accesserit, multis aquis convalescens regnorum collimitia discriminare incipit, ac tandem *Tillo* recepto in Mare Germanicum sese exonerat. Sunt & alii, ut *Coqueda*, *Alamus*, *Blishus*, & *Wasseth*, quos omitto, ad secundam partem transitum faciens. Ea est *Cumbria* vulgo *Cumberlond*: hæc Westmorlandiæ ad Occasum præjacet, ultima in hac parte Angliæ provincia, utpote quæ ipsam Scotiam ab Arcto attingit, ab Austro & Occidente Hibernico Oceano pulsata, ab Ortu vero super Westmorlandiam Northumbriæ contigua. Nomen ab Incolis traxit, qui veri & germani Britanni fuerunt, & se sua lingua *Kumbri*, & *Kambri* indigarunt. Terra autem quamvis ob Septemtrionalem situm frigidior, & ob montes asperior videatur, sua tamen varietate perlustrantibus aridet. Post verrucosas enim rupes, & confertos montes, quibus lacus interjacent, succedunt pabulosi colles gregibus referti, quibus rursus substernuntur porrectæ planities frugibus satis fecundæ. Est in hac Provincia optima & oportuna positione urbs vetustissima *Carlisle*, a Septemtrione profundo Itunæ alveo, ab Ortu Peterillo, ab Occasu Cauda munita, & præter hæc naturæ defendentis munimenta, firmis mœnibus è saxo quadrato, castello & Citadella quam vocant, armata. Romani & Britanni hanc *Lugu-vallum*, & *Luguballium*, sive *Luguballiam*, Saxones teste Bedæ, *Ewell*, Ptolemæus (ut nonnullis placet) *Leucopibiam*, Angli *Carlisle*, & Latini *Carleolum* recentiori vocabulo dixerunt. Romanis temporibus hanc floruisse varia antiquitatis indicia subinde eruta, & celebris ejus tunc temporis memoria satis affirmate loquuntur. Sunt & alia opida *Keswike*, *Warkinton*, *Bulness*, *Perith*, ut vicos & arces silentio præteream. Atq; hic ager 58 Parochiales Ecclesias numerat. Habet præterea Lacus omni volatilium genere abundantes. Fluvios item inter quos *Irtou* amniculus in quo Conchæ cum rorem, quem veluti maritum appetit, oscitatione quadâ hauserint, fiunt gravidæ, margaritæque pariunt, quas accolæ cum resederit aqua venantur.

Flumina.

Cumbria.

Situs.

Soli qualitas.

Urbes.

Lacus.

Flumina.

Lancastriam, Cestriam, Caernorviam, Denbigh, Flint, Merioneth, Montgomery & Salopian, cum Insulis Mania, & Anglesey.

Westmorlandia.
Situs.

Solis qualitas.
Imperium majo-
rum.

Lancastria.
Situs.

Solis fertilitas.

Opida.

Lacus.
Flumina.
Montes.

Cestria.
Situs.
Solis qualitas.
Urbs.

AD tertiam Tabulam venio, in qua primum sese offert *Westmorlandia* ab Occasu & Arcto *Cumberlândia*, ab Ortu *Eboracensi* & *Dunelmensi* agro terminata: sic dicta quod magna ex parte inculta sit. Pars Australior, angustiori spacio inter *Lonum* flumen & *Winandernere* conclusa satis ferax in vallibus, licet suas asperas glabraeque cautes ostendat, & *Baronia de Kendal* dicitur. Deinceps supra *Loni* fontes latius se explicat regio, multisque gyris & flexibus Montes excurrunt, quibus interjacent alicubi convalles prae-rupta altitudine, crebris locis speluncarum in modum subruptis. Opidum hic primum *Aballaba* nunc *Appleby*. Est etiam frequentissimum opidum *Kandale*, Lanificii gloria & industria celeberrimum. Atque in hoc Comitatu 26 parociae numerosae habentur. Fluvii sunt *Lonus, Irena, & Eimotus*. *Lancastria* vulgo *Lancashire*, & the *County Palatine of Lancaster*, quod sit Comitatus Palatini titulo insignis. Sub Montibus, qui per Angliam mediam procurunt, jacet ad Occasum: inter *Eboracenses* ab Ortu, & *Hibernicum Oceanum* ab Occasu ita includitur, ut ab Austro qua *Cestrenses* respicit, (a quibus *Mersio* flumine dirimitur) sit latior, sensumque in Boream procedens, qua *Westmorlandiae* confinis, coarctetur. Ibiq; maris Sinu abruptitur, sinque partem non exiguam ultra sinum habet, quae *Cumberlandiae* adjacet. Vbi in campos aequatur, hordei & tritici satis est fertilis, ad Montium radices avenae fertilior, ubique solo tolerabili, nisi uliginosis quibusdam, & minus salubribus locis, qui tamen haec sua incommoda commodis refarciunt uberioribus. Abraza enim superficie cespites ad ignis fomitem, & nonnunquam arbores, quae diu defosae jacuerunt, praebent. Inferius vero margam ad stercorendos agros affatim alicubi suppeditant. Boves proceris cornibus & composito corpore excellunt. Ad urbes transeo, inter quas primo loco occurrit per vetus illud opidum *Manchester*, *Manumium*, & *Manucium*, variante lectioe Antonino, Hoc circumvicinis opidis praecellit suo ornatu, frequentia, lanificio, foro, templo & Collegio. Est & *Ormeskirke* mercatorium opidum, sepultura Stanleiorum *Derbientium* Comitum insigne: Et *Lancaster* praecipuum regionis opidum, ut alia taceam. Atque hic parociae 36: sed valde populosae recensentur. Plurimi sunt Lacus & paludes inter quas *Merton* palus, & Lacus totius Angliae maximus, nunc *Winandernere* Pisci sibi peculiari accolis *Chare* dicto, fecundus. Fluvii *Mersius, Irwellus, Duglessie, Ribellus, Wyre, Loccus, & Lonus*. Montes hic plurimi, iique aeditissimi, inter quos ille qui *Ingleborowhill, Pengem, Pendle hill*. *Cestria* sequitur vulgo *Cheshire*, & *The Countie Palatine of Chester*, quod ejus comites jura Palatina habuerint. Ab Austro agro *Salopienfi*, ab Ortu *Staffordienfi* & *Derbientfi*, a Septemtrione *Lancastrenfi*, ab Occasu *Denbigenfi* & *Flintensi* circumscribitur, ad Circium vero *Chersoneso* longius in altum abit, quae inter duos sinus coelusa utrinque insinuantem Oceanum admittit, in quos etiam sinus omnia hujus agri flumina conveniunt. Regio farris & tritici jevana & inops, pecoris & piscium strax, Urbs hic clara quam *Ptol. Deunam, Angli Chester & Westchester*.

Urbs

*Flumina.**Caernarvonshire.**Situs.**Soli fertilitas.**Opida.**Montes.**Denbighia.**Situs.**Soli qualitas.**Opida.**Flintshire.**Situs.**Soli qualitas.**Merionithia.**Situs.**Soli qualitas.**Opida.**Montes.**Montgomery.**Situs.*

Vrbs hæc quadrata forma, mœnibus quæ duo plus mill. pass. ambitu colligunt, includitur: ad Lybonotum, castrum eminet prope flumen a Comitibus constructum, ubi fora Palatinatus bis quotannis habentur. Edificia sunt nitida, & projectis Mœnibus porticus utrinque per primarias plateas ducunt. Sunt præterea opida, *Emberrow* & *Condae*, nunc *Congleton*. Habetque paræcias plus minus 68 hic Comitatus. Fluvii hanc regionem interluunt, *Deva*, Anglice *Dee*, Salmonibus admodum ferax, è duobus in Wallia fontibus efficitur, unde denominatum credunt. Præterea *Wever*, *Mersey* & *Danus*. *Caernarvonshire*, Historicis Latinis *Snaudonia*, & *Arvonis*. Latus Septentrionale & Occiduum Mari objacet, Australe claudit Merionithia, & Orientale Denbighensis ager Conovio flu. interlabente. Qua Mare prospicit glebæ est satis fertili, & opidulis redimita. In hac præter alia opida est *Bangor* sedes Episcopalis. Interiora hujus Comitatus montosa, aspera, clivosa. *Denbighensis* ager, Anglis *Denbighshire* interius a mari recedit, & in Ortum usque ad *Devam* flumen procurrit. A Borea aliquandiu mare, inde *Flintensis* regiuncula, ab Occasu Merionithia & *Montgomery*, ab Ortu *Cestria* & *Salopia* circumcingunt. Pars Occidua sterilis, media qua in vallem succumbit, fecundissima, Orientalis statim a valle naturam sibi iniquiorem, ad *Devam* vero multo æquiores sentit. In hoc autem agro est vallis *Cluida*, & mœnitate, fertilitate, & salubritate vere felix, in qua *Ruthun* maximum est vallis emporium. Deinde territorium, Britannice *Maior Gymraig*, Anglis *Bromsfield* lætum admodum & plumbi ferax. Præterea hujus tractus opidum *Denbighia*, vulgo *Denbigh*, & *Cluida* fluvius. *Flintensis* Provinciola, Anglis *Flintshire*, *Denbighensis* agro ad Septentrionem longior quam latior præjacet, Hibernico mari, seu potius *Deva* ætuario ab Arcto pulsata, ab Ortu *Cestrensi* Comitatu, ab aliis plagis *Denbighensis* finita. Hæc non quidem montana, sed collium prominentia aliquantulum surgens, quæ leniter in fertilissimos agros resupinatur, qui præsertim qua Mare prospiciunt, primo quoque anno nunnulis in locis hordeum, aliis triticum, in universum fecale vicefimo & supra fenore, & postea avenam in quatuor aut quinque annos profundunt. Est hic opidum *S. Asaph* Anglis, ubi Episcopalis est sedes, cui paræciæ subsunt multæ: & *Rythlan*, castello egregio nitens. Hic etiam *Alen*, fluvius, prope quem fons est qui maris æmulus statis temporibus suas & revomit & resorbet aquas, *Merionithia*, Latine *Mervinia* a *Montgomery* pago ad finem usque Lunatum & Oceanum pertingit, quo ab Occasu ita pulsatur, ut nonnullam ejus partem abripuisse credatur. Ad Meridiem *Devo* flumine a *Ceretica* dirimitur, ad Septentriones *Caernarvoniam*, & *Denbighiam* attingit. Ipsa vero inter Montium conglomerationes omnium totius Walliæ terrarum hispida magis & horribilis. Opida hic rara, *Harlech* autem castrum est munitissimum, atque hujus regionis præterea duo celeberrima *Traith maur*, & *Traith Bochuan*, id est ætuarium majus, & minus. Montes habet altissimos, arctos tamen & in modum arcis acutissimos, nec raros quidem, sed creberrimos, & tanta æqualitate confertos, ut in summis eorum verticibus pastores confabulantes, vel convitantes, si concurrere forte statuerint a mane ad vesperam vix convenirent. *Montgomery* ad Meridiem *Ceretica* & *Radnor*, ad Ortum *Salopia*, ad Boream *Denbighia*, & ad Occasum *Merionithia* circumscripta, licet Montibus plurimè emineat, còvallis tamè grata fecunditate, cū arvis, tum pascuis utiq; felix est.

est, laudatissimorumque equorum fecunda olim genitrix. Primarium hujus regionis opidum *Montgomery*, *Soli fertilitas*, surgenti saxo, cui amœna planicies subjacet a Balduino limitis Wallici praefecto constructum. Est & *Lan-velbin*, *Opida*, opidum mercatorium. Hic est *Sabrina* secundum a Tamesi Britanniae flumen, *Severne* Angli indigitant. Hic statim a fonte ita crebris incurvus flexibus agitur, ut saepe reverti credatur, procurrit tamen, seu potius lentus pervagatur hunc agrum, *Salopiensem*, *Vigorniensem*, & *Glocestrensem*, vitalemque humorem glebae ubique suppeditan in *Sabrinianu* fretum se tandem placide exonerat. Hic etiam *Plinimon Mons* in eximiam exurgens altitudinem, qui *Sabrinon* flumen, de quo modo diximus, effundit. *Salopia* sive *Comitatus Salopiensis*, Angli *Shropshire*, ad Ortum *Staffordienfes*, ad Occasum *Montgomerienfes*, ad Meridiem *Vigornienfes*, & ad Septemtrionem *Cestrenfes* attingit. Ampla regio, fertilis & amœna, Opidis & castris undique stipata est frequentissimis, utpote quae limitanea fuerit. Inter quae hujus agri urbs longe clarissima ex antiqui *Vriconii* occasu exorta, quam Angli *Shrewsbury* dicunt, Latini *Salopiam*. Sunt & *Bishops Castle*, *Ludlow*, & alia. Numeratur hic parœcia plus minus 170. Fluvii *Temdus*, *Columnus* & *Terna*. Restant nunc in Tabula nostra Insulae duae *Mannia* & *Anglesey*. *Mannia*, Caesari *Mona*, *Monæda* Ptolemaeo quasi *Mon-etha*, id est, *Mona* remotior, ad alterius *Mona* differentiam, dicitur. *Monabia* Plinio, *Menavia* Orofio & Bedae, apud quos tamen *Mevonia* perperam legitur, *Eubonia* Gildae, *Menaw* Britannis, incolis *Maving*, Angli *The yle of Man*. Iacet autem medio libramine inter Borcales Hiberniae & Britanicae partes, a Septentrione in Meridie xxx. plus minus Italica mil. porrecta, latitudinem vero qua maxime patet vix ultra xv mill. qua minime VIII extendit. Linum & Cannabim abunde profert, pascua & arva habet satis lata, hordei, tritici, sed praecipue avenae ferax est, unde avenaceo pane maxime vescitur incolae; pecorū ubique multitudo, & numerosi Oviū greges, sed cum Oves, tum pecora minorā sunt quam in Anglia. Cum autem silvis sit indiga, bituminoso cespite ad ignem utuntur, quem dum effodiunt, saepe numero in fustosias arbores incidunt. Britannos hanc Insulam uti Britanniam tenuisse in confesso est, sed cum a Septemtrione gentes tanquam infusi nymbi, has australes plagas inundarint, in Scotorum potestatem devenit. Inter Opida hujus Insulae praecipuum censetur *Ruffin* ad australe latus situm, quod a castro ubi praesidium habetur, vulgo *Castletown* appellatur: sed frequentissimum est *Duglas*, quod Portus sit optimus, aditusque facillimus, ad quem Galli, & alii exteri cum sale suo marino commeant, coria, lanam rudem, & carnem bubulam salitam ab Insulanis emergentes. In occiduo autem insulae latere sunt *Bala-Curi* ubi Episcopus plerumque agit qui Eboracensi Archiepiscopo subest, & *The Pyle* muimentum exigua in Insula positum, ubi etiam non pauci sunt milites praesidiarii. Ipsi vero australi promontorio modica etiam Insula (*The casle of Man*, dicta) praetenditur, marinis avibus quas *Puffins*, & anatibus illis è ligno putrefacto enatis, quas Angli *Bernacles*, Scoti *Clakes*, & *Soland Geesse* vocant, referta. In medio *Mannia* Montibus densius attollitur, è quibus æditissimus *Sceafell*, unde sudo caelo Scotia, Anglia & Hibernia prospici possit. Controversas Iudices, *Deemsters* vocant, sine scriptis & impensis dirimunt. Incolae omnes a furandi & mendicandi ostiatim consuetudine sunt alienissimi, ac mire religiosi. Superest *Anglesey* Insula de qua in 7 Angliae Tabula agemus.

Plinimon mōs.

Salopia.

Situ.

Soli fertilitas.

Opida.

Flumina.

Mannia.

Nomina.

Situ.

Soli fertilitas.

Animalium varietas.

Imperium majorum.

Opida.

Montes.

Ratio gubernandi.

Vulgs Mores.

Kij

CAMBRIA

Regio,
Nomina.
Situs.



CAMBRIA, quæ & Wallia, sive Wales, avita Britannorum Sedes, a *Cambro* tertio Bruti Filio denominata nonnullis videtur, quod falsum putat Camdenus. Hæc ab Anglia Saxonica sive Lhoëgria, Sabrina & Dia Fluvii distinguitur. Cætera ejus Regionis Mari Hibernico pulsantur. Hujus nomen universam quondam Translabriam Regionem complectebatur, nunc vero minus late patet. Terra omnis montosa, aspera, clivosa, nisi qua Mari vicina est; hic enim solum fecundius. *Walliam* autem tres olim populi infederunt: *Silures*, *Demetæ*, & *Ordovices*. Hi non solum duodecim, quos vocant *Wallia* Comitatus, sed duos etiam illos Translabrinos *Herefordshire*, & *Monmouthshire*, qui Angliæ Comitatibus adnumerantur, tenuerunt. *Silures* eas regiones ex Ptolemæi descriptione incoluerunt, quæ Wallis sua lingua uno nomine *Dehenorth*, i. pars Australis, & novis hodie nominibus, *Herefordshire*, *Radnorshire*, *Brecknockshire*, *Monmouthshire*, & *Glamorganshire*, appellantur, in quibus & nominis Silurum nonnullæ superflunt reliquæ. Reliquam hujus regionis partem quæ longius in Occalum projecta, Anglis *Westwales* dicitur, agrumque Maridunensem, sive *Caermardenshire*, Penbrochiensem, & Cereticam, sive *Cardiganshire* complectitur, Plinius *Siluras* etiam tenuisse existimavit; sed Ptolemæus qui exploratius Britanniam novit, alium hic populum constituit, quos *Demetæ* & *Demetæ* dixit, *Demetæ*que nomine pro hoc tractu usi sunt, cum Gildas, tum Nennius. *Ordovices* qui & *Ordovices*, reliquos duos Principatus (quos illi *Guineth* & *Powis*, Angli *North-wales* & *Powisland* dicunt) olim infederunt; & ad eos spectantur regiones illæ, quæ nunc Anglice novis nominibus *Montgomeryshire*, *Merionethshire*, *Caernarvonshire*, *Denbighshire* & *Flunshire* appellantur. Nunc *Wallia* partes eo ordine quo supra a nobis posita sunt, percurramus: ea tantum quæ nobis in Tabularum Mercatoris explicationibus indicta sunt referentes. Occurrit primo loco *Herefordiensis Comitatus*. Huic elanguente jam Anglorum Imperio præfuit Comitis Officialis titulo *Radulphus* Gualteri Medantini Filius, quem Normanni hoc honore exuerunt, cui successerunt *Guilielmus*, Filium *Osberni*, Normanniæ Ducibus arctissima propinquitate conjunctum. Huic successit *Robertus* ejus Filius de *Britolio* dictus, qui sine prole mascula proscriptus obiit. *Stephanus*que Rex *Roberto le Bossu* Comiti Leicestriæ reddidit *Herefordiam*, verum frustra: *Mathildis* enim *Augusta*, sive Imperatrix *Milōnem* Gualteri Constabularii *Glocestriæ* Filium, eo honore auxit, Angliæque Constabularium fecit, cui *IV* Filii *Rogerus* scilicet, *Gualterus*, *Henricus*, & *Mabel*, nulla suscepta prole invicem successerunt. De reliquis *Camdemannorum* Regionem sive *Edrico* Silvatico Saxone, sibi devicerunt. Cumque longo jam tempore inter omnes in hac regione eminuisset, tandem Rex *Edwardus III* anno salutis *MDCCCXXIX* *Rogerū* de *Mortuomari* Dominum de *Wigmar* hujus limitis Wallici, vel (ut vulgo loquuntur) *Matchæ* Comitæ creavit, qui statim morte multatus est. De his & reliquis plura habes apud *Camd.* Tertium locum obtinet *Brechinia*, Hujus A-

Solis quæ abitas.

Herefordia.
Imperium majorum.

Radnoris.
Imperium majorum.

Brechinia.

CAMBRIA sive WALLIA.

80

Imperium majorem.

grum regnante Gulielmo Rufo, *Bernardus de Novo-mercato*, sive *Newmark* Normannus, vir animi consiliique plenus, conscripta non parva Anglorum, & Normannorum manu, primus aggressus difficili bello a Cambriis extorsit, Nestamque Gruffini Principis filiam uxorem duxit. Quæ cum filium Mahelem patrimonio spoliasset, *Sibylla* ejus soror illud adiit, virumque suum *Milonem* Herefordiæ Comitem hoc honore auxit, a quo successively ad *Breosfos*, *Bobumos*, *Staffordos*, illisque proscriptis, ad Regem redditus in hoc agro longe amplissimi devenerunt.

Comitatus Monumethesis.
Imperium majorem.

Brechinix, & Herefordiæ ad Meridianam plagam subjacet Comitatus *Monumethesis*. Hic Saxonica Heptarchia Wallis montanis paruit, qui tamen ut in Legibus antiquis videre est, sub Occiduorum Saxonum imperio erant. Normannorum vero primis temporibus limitanei Duces gravissime afflixerunt, præcipue *Hamelinus* *Balun*, *Hugo Lascy*, *Gualterus* & *Gilbertus Clarenfes* *Strigulix* Comites dicti, & *Brienus Wallingfordensis*, quibus cum donassent Reges, quicquid hoc tractu, devictis Wallis, occupare potuissent, hi superiorem Agri partem, illi inferiorem, quam *Netherwent* dixerunt, in suam paullatim potestatem redegerunt. Ultima Silurum Regio est *Glamorgania*, cujus ab ipsa Provincia expugnatione Domini fuerunt a *Fitzhaimone* recta linea descendentes *Glocestriæ* Comites, *Clari* & *Spenceri*, inde *Bellocampi*, & *Nevillus* unus & alter, & per *Nevilli* Filiam è *Spenceris* oriundam *Richardus III* Angliæ Rex, quo interfecto, *Henricus VII* hujus agri hereditatem crevit, *Gasprius* *Bedfordiæ* Duci patruo suo concessit, quo sine prole defuncto, ad se universum jus Rex revocavit, & Filio *Henrico VIII* reliquit, cujus Filius *Edwardus VI* maximam ejus partem *Gulielmo Herberto*, quem *Penbrochiæ* Comitem, & Baronem de *Caerdiff* crearat, venundedit. Ad *Dinetas* transeo. Hic primo loco occurrit *Agro Maridunensis*. In eo Fons est (ut scribit *Giraldus*) qui naturali die, his undis deficiens, & toties exuberans marinas imitatur instabilitates. *Penbrochia* Proxima est. Hujus Comitum *Gilbertum Strongbow* fuisse lego, cui *Stephanus* Rex *Penbrochiæ* Comitis titulum primus contulit. Ille *Richardo Strongbow* filio, *Hiberniæ* domitori reliquit. Hujus unica Filia *Isabella Gulielmion*, Dominum de *Hempsted*, Angliæ *Marscallum*, maritum eodem adauxit, virum belli pacisque artibus florentissimum. Filiique ejus v. successively *Penbrochiæ* Comites fuerunt: *Gulielmus Junior* dictus, *Richardus*, *Gilbertus*, *Gualterus* & *Anselmus*. Quibus omnibus sine prole intra breve tempus sublatis, Comitatus hujus gladio *Henricus III* *Gulielmum de Valentia* è *Lusigniana* in *Pictonibus* familia cinxit. Huic successit filius *Andomarus*. De reliquis Comitibus lege *Camdenum*. Tertia *Dinetarum* Regio est *Ceretica*. Ejus orâ Normanni vix suo in *Britannia* imperio confirmato, statim tentarunt, & feliciter quidæ res successit. *Maritima* enim paullatim, Wallis extorserunt, sed maximam ejus partem concesserunt *Cadugano* filio *Blethini*, *Britanno* prudentissimo, cujus gratia plurimum in universa Wallia poterat, & quo amicissimo utebantur Angli. Sed cū ejus Filius *Oëmus* Anglos assiduus excursionibus infestaret, infelix pater patrimonio multatus, in *Hiberniâ* se subducere coactus est. *Cereticam* vero Rex *Henricus, I.* Comiti *Clarenfi* *Gilberto* donavit. Sed *Caduganus* cum *Oëno* filio in gratiâ postea ab Anglis receptus, quæ fuerant patrimonii etiam recepit. *Rogerus de Clari* postea *Cereticam* *Henrici II* munificentia accepit. Sequuntur jam *Ordovicum* Comitatus percurrendi; inter quos

Glamorgania.
Imperium majorem.

Agro Maridunensis.
Penbrochia.
Imperium majorem.

Ceretica.
Imperium majorem.

quos *Montgomeria* primum locum occupat. Hanc *Powiffie Principes* a tertio filio Rotherici magni prognati cum *Montgomeria*,
 aliis (licet Rogerus & Hugo Montgomerienses partē nonnullam abrafiffent) perpetua ferie ad Edwardi 11 *Imperium majore-*
 tempora tenuerunt. Tunc enim *Oënnis* è Britannico sanguine ultimus *Powiffie* Dominus *Hawiffiam* unicam filiā *rum*.
 reliquit , quam Ioannes Charletonus equeftri dignitate Anglus duxit , & jure uxorio Dominus *Powiffie* ab Ed-
 wardo factus erat, qui Leonem rubrū erectum aureo in clypeo gerebat. Hujus heredes mafculi ad quartam ufq;
 progeniē hoc honore claruerunt, donec in Edwardo mafcula fuffeffio abolita fuiffet. *Merionithia* Giraldo Terra *Merionithia*,
 filiorum *Canani* dicitur. Hanc *Hugo* Comes *Ceftrenfis* primus Normannorum difpofitis præfidiis occupavit , cū *Imperium majore-*
Gruffinum filium *Conani* captivum teneret, fed poftea ille hanc cum reliquo principatu recuperavit, pofterifque *rum*.
 reliquit, donec fatali periodo confecta, in *Leolino* defuit. Supra *Merionithiam* jacet *Caernarvonshire*. Cui ftatim a *Incolarum mo-*
 Normannorum in Britanniam ingreffu *Gruffinus* *Conani* filius præfuit, qui cum influentes Anglorum in Wal- *res*.
 liam copias reprimere non potuiffet, tempeftati fubinde cefiffet; demumque cum fua integritate Regis *Henrici* 1 *Caernarvonshire*
 gratiam redemiffet, facile etiam ab Anglis fua recuperavit, pofteritati que reliquit ad *Leolinum* ufque. Qui cum *Imperium majore-*
 fratres injuriis, & vicinos Anglos incurfionibus irritaffet, eo adductus fuit, ut hanc montanam Regionem cum *rum*.
 Mona, five *Anglefea* Infula, ab Edwardo 1 clientelari jure teneret, eoque nomine mille *Marcas* quotannis per-
 folveret. Quibus conditionibus cum poftea non ftaret, fed fuam perfidique fratris pertinaciam, potius, quam
 fpem fequutus, aleam belli denuo tentaret, interfectus & fibi & Britannorum in Wallia imperio finem attulit. *Denbighia*,
Denbighia fequitur. Hanc cum res Wallorum feditionibus, & Anglorū incurfionibus in lapfum prona jam fiffi *Imperium majore-*
 non poterat, *Comites Ceftria, Waremia, Mortuomarii, Laccius & Grey*, primi Normannorū paulatim occuparunt, *rum*.
 & fuis poffidendam reliquerunt. Sequitur ultima Wallie provinciola Anglis *Flintshire*. Hujus agrum *Ceftrenfes Flintshire*.
Comites levia prælia ex occasione, & oportunitate cum Wallis conferentes, primi Normannorum fibi fubjece- *Imperium majore-*
 runt. Sed cum illi jam defiffent, *Edwardus* 1. hanc & omnem Wallie oram maritimam fibi tenuit. Interiora *rum*.
 Proceribus fuis, ut vifum erat, afignavit, confilium *Augufti* fequutus, qui validiores & exteriores provincias *Cambro-ruum*
 ipfe fufcepit, cæteras Proconfilibus fortuito permiffit. *Cambri*, ut tellatur *Humfredus Lhuydus*, Anglos ve- *mores*.
 fitu imitantur, impatientes laborum, generifque nobilitate ferocientes, parce & duriter domi vitam agunt: ple-
 rique in Anglia fe clientelæ & famulatio Regum & Nobilium dedunt, ad quæ fupra quam dici potefiunt apti.
 Liberorum etiam educationi institutionique operâ dant: quo fit ut nullus adeo in univerfa Cambria fit for-
 tuna tenui, qui non in Schola edoctus fit: peritiores furi operam dant, deque eo per totam Angliam respon-
 dent. Et quemadmodum olim gens (ut *Tacitus* refert) injuriarum impatientiffima, continuis pugnis & homi-
 cidiiis inter fe digladiabatur; ita nunc ob legum metum, quibus optime obediunt, fupra omnes gentes, litibus &
 controverfiis inter fe, ufque ad omnium bonorum confumptionem, contendunt. Sed de his fatiis.

L

CORNVBIA

IN QVA HI SUNT COMITATUS, CORNVBIA, DEVONIA, SOMERSETUS,
Dorceſtria, Wiltonia, Gloceſtria, Monumetha, Glamorgan, Caermarden, Pembrock, Cardigan,
Radnor, Brecknoke, Herefordia & Vigornia

Cornubia.
Situs.
Soli qualitas.

Opida.

Flumina.
Portus.

Devonia.
Situs.

Urbes & Opida.

Flumina.

Somerſetenſis
Comitatus.
Situs.

Cæli temperies
& Soli fertilitas.

Urbes & Opida.

Flumina.
Dorceſtria.

CORNVBIA quæ & Cornwallia Britannice Kernaw, a Meridie Oceano Britannico, a Septemtrione Hi-
bernico, ab Occaſu Antiveſtæo promontorio & Gallico Oceano clauditur, ab Ortu Tamara flumine a
Devonia ſejungitur. Regio gleba fatiſ fertili, ac Metallorum divite vena abundans. Frugum quoque
licet non ſine magno agricolæ labore, ferax. Nitet hæc regio & imprimis ora maritima creberrimis o-
pidis. Ea ſunt *Heiſtan* opidum ſignandi ſtanni privilegio celebre. *Peryn* celebris mercatus, *Arwenak*, *Truoc*,
Grampond, *Fowy*, *Leſtubiell*, *Leſberd*, *Bodmar*, *Saltashe*, *S. Jies*, *S. Colomb*, *Padſlow*, *Stow*, *Straton*, *Tamer-*
ton, *Lanſtuphadon* & *Saltashe*. Suntque in hoc Comitatu paræciæ 161. Fluvii ſunt *Vale*, *Fawey*, *Loo*, *Liverus*,
Haile, *Alan*, & *Tamara*. Inter Portus hujus regionis celeberrimus *Volcmouth*, *Conionis* olium Ptolemæo, &
que nobiliſ, ac ipſum Italiæ Brundifium, navium capaciſſimus & tutiſſimus. *Devonia* vulgo *Denshire* ſequi-
tur. Termini ejus ab Occaſu Tamara flumen: ab Auſtro Oceanus, ab Ortu Dorceſtria & Somerſetus, a Se-
ptemtrione Sabrinianū fretum. Hæc ut majori latitudinis incremento utrinque quam Cornwallia excurrit, ita
utrinque Portibus accincta commodioribus, nec minus ſtanni venis dives, prætiſ diſtincta latioribus, ſilvis ve-
ſtita frequentioribus: gleba autem alicubi perinde exili. Vrbs primaria Angliſ hodie *Exceſter*, Latinis *Exona*,
Ptolemæo *Iſca*, Antonino *Iſca Dummoniorum*. Sunt & opida plurima, ut *Plimmouth* quod ſuperiori ſeculo, ex
viculo piſcatorio in opidum amplum, civiumque frequentia urbis æmulum excrevit. Hinc fuit Franciſcus de
Dracus Eques Auratus in gloria navali noſtræ memoriæ facile Princeps. Item *Lidſton*, *Plimpton*, *Modbery*, *Den-*
mouſh, *Exmiſter* & multa alia: Parochiales eccleſias 394 continet. Fluviique ſunt *Lid*, *Tævus*, *Plimus*, *Det-*
Tones, *Teignus*, *Iſca*, *Credemus*, *Columbus*, *Otterey*, *Ax*, *Towridge*, *Taw*, *Ockus* & *North Ewe*. Somerſetenſis
Comitatus ſequitur vulgo *Somerſetſhire*. Termini ab Ortu Wiltonia, ab Auſtro Dorceſtria, ab Occaſu Devonia,
a Septemtrione Sabrinianum fretum & Gloceſtria. Ditiſ hæc admodum ſoli, unquam non ad fruges, aut pa-
bula eximie fertiliſ, atque alibi etiam adamantum admodum fecunda, qui ſplendore Indicos provocant, duri-
tie cedunt. Vrbs præcipua *Briſtolia*, pulcherrimiſ ædificiis, gemino flumine & muro, portu, exterorum com-
merciis, civium frequentia illuſtratur. Opida habet, *Theodorundunum* nunc *Welles*, *Bahonia*, vulgo *Barbe*. At-
que in hoc agro Parochiæ 385 numerantur. Fluvii *Ivell*, *Frome*, *Pedred*, *Thonus*, *Avonia*, *Somer*, *Brius*, *Welſe*.
Dorceſtria, *Dorſetſhire*: ab Ortu Southamptonia, ab Occaſu Devonia, ab Auſtro Oceano Britanico, a Borea
Wiltonia & Somerſeto terminatur. Gleba vero eſt fertiliſ, qua Septemtriones ſpectat ſilvæ, & Saltus diſfundun-
tur, unde crebriſ & herbidiſ collibus, qui numeroſos ovium greges paſcūt, gratis paſcuſ ad littuſ uſq; deſcēdit.
Dumocaris

Opida.

Flumina.

VWilsonia.

Situs.

Soli qualitas.

Opida.

Flumina.

Glocestria.

Vrbes & Opida.

Flumina.

Monumethensis

Comitatus.

Situs.

Soli fertilitas.

Opida.

Glamorgania.

Situs.

Soli qualitas.

Vrbes & Opida.

Flumina.

Caermardenshire.

Situs.

Soli qualitas.

Opida.

Durnovaria, quod *Durnium* & *Duniam* Ptolemæo pro exemplarium varietate dici videtur, nunc *Dorchester*, primarium totius conventus censetur opidum, nec magnum tamen nec speciosum, mœnibus jam olim Danorum furore nudatum. Sunt & alia, *Burport*, *Lime*, *Weymouth*, *Poole*, *Warham*, *Shiburne*, *Sturminster* & *Wimborne*, atque hic Comitatus Parœcias 248 numerat. Fluvii sunt, *Lam*, *Trentus*, *Car*, *Luell*, *VVy*, *Sturus*, *Alennus*, *Uria* Latinis, *Frau* vel *Frome* Saxonibus. *Wilsonia* a primario olim opido *Wilson*, denominata, vulgo *Wiltshire*, tota est mediterranea. Terminos ab Ortu Oxoniam & Southantoniam, ab Occasu Sommericetum, a Septentrione Glocestriam habet. Regio pascuis & frugibus ubique læta. *Wilton* opidum olim fuit totius agri caput, cui & appellationem fecit. Sunt & *Malmesbury*, *Crecklade*, *Calne*, *Chippenham*, *Trubridg*, *Sarisbury* & *Marleborough*. Atque hic Comitatus Parœcias 304 complectitur. Fluvii sunt *Isis*, *Avona*, *Willebourne*, *Adderbourne*, *Ellan* & *Kenet*. *Glocestria*, vulgo *Glocestershire*, ab Occasu Walliam, a Septentrione Vigorniam, ab Ortu Oxoniam, a Meridie Wiltoniam spectat. Regio amœna & fertilis, ab Ortu æstivo in Occalum brumalem exporrecta. Habet & Ferri fodinas. Primaria hujus Comitatus Vrbs *Glocester*, quam Antoninus *Clevum* & *Glevum* dixit, vulgus Latinorum *Gloverniam*, alii *Claudiocestriam*. Antiqua sane urbs, ac a Romanis condita, Sabrinæ fluvio exporrecta imminet, qua flumine non alluitur, murus firmissimus opponitur. Sunt etiam alia opida *Tewkesbury*, *Deorhirst*, *Campden*, *Wincefcombe*, & *Cirester*, ac Parœcia 280 hoc Comitatu comprehenduntur. Fluvii irrigant *Sabrina*, *Aven* & *Isis* vulgo *Onse*, qui postea recepto *Tamo*, *Tamis* composito vocabulo dicitur. *Monumethensis Comitatus*, Anglice *Monmouthshire*, includitur a Septentrione *Munow* fluvii Herefordienses, ab Ortu *Vaga*, qui Glocestrensis, ab Occasu *Remneio*, qui Glamorgenfes sejungit, & ab Austro Sabriniano æstuario, in quod illa flumina una cum *Isca* mediam regionem intersecante, evolvuntur. Rebus ad victum necessariis non solum sibi sufficit, sed etiam vicinis affatim suppeditat. Primarium regionis opidum *Monmouth*, ad Septentriones qua fluminibus non defenditur, muro & fossa præcinctum erat, in medio proxime forum castellum prætendit. Item *Chepstow*, *Abergevenny*, Antonino *Gobannium*, *Neport*, & vrbs *Isca* Antonino, Legio II dicta, nunc *Caerleon*, & *Caer Leon ar Usk* Britannis. *Glamorgania* Anglis *Glamorganshire*, dicitur. Regio tota est maritima, minus latitudine, quam recta regione porrecta, Sabriniano freta a Meridie pulsatur. Qua terram vero spectat ab Ortu Monumethenses, a Borea Brechnochienses, ab Occasu Meridunenses adjacent. Pars Septemtrionalis montibus est aspera qui in Austrum descendentes paulatim miscunt, quorum ad radices planities in Meridiem extenditur. In hoc agro est tenuis urbecula *Landoff* i. *Fannu*, ad *Taff*, cui Parœciae subsunt 165: *Caerdiffe*, *Cowbridge*, *Neath*, *Sweinsy* & *Loghor* Antonino *Leucarum*. Fluvii interluunt *Reynnus*, *Taffus*, *Nidus*, & *Loghor*. *Ager Meridunensis* Anglis *Caermardenshire* continetur ab Ortu Glamorgania & Brechinia, ab Occasu Penbrochia, a Septentrione Cretica, intercurrente Tivio flumine, & a Meridie Oceano. Hic frugibus satis fertilis, gregibus abundans, fossiliumque carbonum alicubi ferax. Vrbs primaria totius conventus *Caermarden*, Ptolemæo *Meridunum*, Antonino *Meridunum*, pratis & silvis amœna, antiquitate suspicienda, coctilibus muris, ut inquit Giraldu, partim adhuc extantibus,

egregie

egregie clausa supra nobilem *Tovium* fluvium. Est & opidum *Kidwelly* vetus, quod nunc vetustate quasi de-
 sertum fatiscit. Incolæ enim *Vendraeth Vehan* fluvium transgressi novum *Kidwelly* subtruxerunt, Por-
 tus commoditate eo allecti, quæ jam tamen tenuis objectis, fere nulla est. Fluvii sunt *Vendraeth Vehan*, *Tovy*, *Penbrochensis*
 Pr. *Tobius*, & *Taf*. *Penbrochensis Comitatus* Anglis *Penbrockshire*, undique mari urgetur, nisi ab Ortu, qua ager
 Maridunensis, & ab Aquilone qua pars *Cereticæ* obtenditur. Regio ex *Hiberniæ* confinio aëris salubritate tem-
 perata, triticea, vinoque venali copiose referta. Principale provinciæ municipium *Demetiæ*que caput, est *Pen-*
bro, Anglis *Penbroke*, in saxosa quadam & oblonga rupis eminentia situm. Nobilia etiam hujus tractus Opida
 sunt *Tenby*, *Hosfordwest*, & *Menevia* Anglis hodie *S. Davids*. Fluvios hic non nisi duos reperio. Est hic
 Portus quem *Milford-Haven* Angli vocant, quo non alter in Europa aut nobilior aut tutior. *Ceretica*, An-
 glis *Cardiganshire*, campestris regio ad Occasum qua mare prospicit, uti ad Meridiem, qua *Tivius* fluvius
 Maridunenses secludit: ab Ortu vero & Aquilone, qua ad *Brechinenses* & *Montgomerienses* spectat, continui
 Montes pabulo fecundi perpetua latera trahunt, sub quibus passim diffunduntur Lacus. Præcipuum hujus
 regionis opidum est *Cardigan*, est & *Aberistwith*. *Tivius* fluvius, Ptolemæo *Tuerobius*, hanc regionem per-
 currit, qui olim *Castoribus* nunc *Salmonibus* abundat. Est quoque *Ridol*, & *Ystwith* Ptolemæo *Stuccia*. *Rid-*
northire forma triquetra, quanto magis in Occasum protenditur, in angustum magis magisque contracta
 Occasum *Herefordensibus* annectitur. Ad Austrum *Vaga* flumine *Brechnochenses* discludit, ad Septemtri-
 onem adjacent *Montgomerienses*. Pars ejus Orientalis & Australis cultior, reliqua Montibus asperior vix ul-
 lo cultu mitescat, silvis tamen satis vestita, profluentibus irrigua, stagnisque alicubi aspersa. Est hic
 præcipuum totius pagi opidum, pro regionis more culmeis tectis satis elegans. *Vaga* fluvius Occiduum agri
 angulum transversum secat, & occurrentibus faxis tractus, subito solo destitutus præcipitatur. *Radnor* sub-
 jungitur ad Austrum *Brechinia*, Anglis *Brecknockshire*, a *Brechanio* Principe sic dicta, ut existimant *Walli*. Hæc
 ab Ortu *Herefordia*, ab Austro *Monumuthia* & *Glamorgania*, ab Occasu *Caermardinia* terminatur. Regio
 in montes densius confurgit, convallibus tamen passim fecundis. Primarium hujus agri opidum *Brecknock*
 in ejus fere umbilico positum. Sunt præterea *Buelth* & *Hay*. *Vaga* Borealem agri partem alluit, *Isca* exinius
 item fluvius mediam percurrit. *Herefordiensis* Comitatus sive *Herefordshire*, forma quasi circulari, ad Ortu
Vigorniensibus & *Glocestrensibus*, a Meridie *Monumethensibus*, ab Occasu *Radnor* & *Brechinia*, a Septen-
 trione *Salopia* definitur. Regio est amœna, pascendisq; pecoribus & alēdis frugibus mitissima. *Herefordia* nunc
 urbs hujus Comitatus prima, pratis gratissimis, & arvis uberrimis interstita, fluminibus fere incincta, ab Septē-
 trionem & Occasum Anonymo, ab Austro *Vaga*, qui è *Wallia* huc accelerat. Sunt & *Lemster*, *Webleia*, *Ledbu*. Vrbs & Opida
ry, *Rosse*. Numerantur hic Paræciæ 176. Flumina hic sunt eximia, *Vaga*, *Lugus*, *Munow* & *Dorus*. *Vigor-*
mensis Comitatus vulgo *Worcestershire*, ab Ortu *Warwicenses*, a Meridie *Glocestrenses*, ab Occasu *Herefordi-*
 enses, ab Aquilone *Staffordiensis* habet. Regio hæc cælo & solo propitio utitur. Præcipua urbs est *Worcester*,
 Latinis *Vigornia*. A Romanis videtur condita. Hic ager paræcias 152 numerat. Flumina hic *Sabrina* & *Avona*. Cæli & Soli qua-
 Succedunt.

Hos continet Comitatus, Eboracum, Lincolniam, Derbiam, Staffordiam, Nottinghamiam, Lecestriam, Rutlandiam, & Norfolkiam.

Ager Eboracensis.
Situs.
Soli qualitas.

Urbes & opida.

Flumina.

Lincolnia.

Soli qualitas.

Urbs & Opida.

Flumina.

Provincia Der-

biensis.

Situs.

Opida.

Succedit explicanda quinta Tabula Angliæ, in qua primo loco *Ager Eboracensis* vulgo *Yorkshire*, totius Angliæ Provincia longe maxima, occurrit. Ab Occasu, Montibus, Lancastrensi agro & Westmorlandia, ab Arcto Dunelmensi Episcopatu terminatur: ab Ortu Oceano Germanico, ab Aultro primum agro Cestrensi & Derbiensi, inde Nottinghamiensi, & postea Lincolnensi. Temperatæ hæc censetur ubertatis. Si hic saxosa vel arenosa sit sterilitas, illic lætissima arborum fecunditas, si hic silvis sit nuda, illic densissimis nemoribus obumbrata, ita provide temperante natura, ut ipsa regio etiam sua varietate gratior & lætior videatur. Est hic *Eboracum* vulgo *York* urbs totius Angliæ secunda, hujus regionis pulcherrima, quæ universæ Septentrionali parti, & præsidio & ornamento est singulari. Amena, ampla, munita, ædificiis tam privatis, quam publicis exculsa, opibus civibusque referta, Hanc *Urbs* qui nunc *Onse* intersecat, & quasi in duas urbes dividit, quæ lapideo ponte vastissimo conjunguntur. Sunt & *Kingston upon Hull*, *Danaster*, *Halsfax*, *Pomfreit*, *Shyborna*, *Wetherby*, *Kingston*, *Parington*, aliaque opida plurima. Opida enim triginta novem & parocias 459 in hoc Comitatu numero, quibus subsunt plurima sacella magnis parocciis Incolarum multitudine comparanda. Potiora flumina sunt *Danus*, *Calderus*, *Arus*, *Wersus*, *Nidus*, & *Onsa*, quæ ex limitancis Montibus exorta, locis potioribus affunduntur. Sunt & alia, *Cokerus*, *Fossus*, *Derventio*, *Foubresse*, *Hullus*, *Teyse*, *Dow*, *Rhie*, *Regal* & *Wiskus*. *Lincolnia* vulgo *Lincolnshire*, Regio amplissima, per sexaginta fere milliaria in longitudine jacet, latitudinè alicubi super triginta extendit. Ab Ortu Oceano Germanico pulsatur, a Septentrione ad *Abum* æstuarium pertinet, ab Occasu Nottinghamiam spectat, & a Meridie Wellando flu. a Northantonia discluditur. Regio alendis frugibus, & pascendis pecoribus mitissima, frumentariis campis, alibi, & pascuis admodum læta. Prima & præcipua hujus Comitatus civitas *Lincolnia*, Anglis *Lincoln*, Ptolemæo & Antonino *Lindum*. Urbs ipsa ampla & celebris collis dorso insidet, ubi *Withama* in Ortum se defleat. Sunt præterea opida *Stanford*, *Grantbam*, *Ancaster*, *Crowland*, *Spalding*, *Boston*, & alia. Suntque in hoc Comitatu Parochiæ plus minus 630. Crebris hæc regio fluvius rigatur qui sunt, *Witham* Lucis fecundus, *Lud*, *Trenta*, *Wellandus*, *Idle*, *Donus*. Sequitur Provincia *Derbiensis* vulgo *Derbshire*, quæ a Meridie agro Leicestrensi, ab Occasu Staffordiensi, a Septentrione Eboracensi, ab Ortu Nottinghamensi clauditur, forma quasi triangulari, sed non æquilatera. In duas partes Derventione flumine intercurrente dividitur. Pars Orientalis & Meridionalis culta, fecunda & vivariis frequens. Occidentalis tota petrosa, Montibus & aspretis sterilefcit, plumbi tamen proventu opulenta, & Ovibus pascendis satis commoda. Univerfi agri caput *Darby* opidum celebre è juridicis conventibus pro universo agro, & cervisia quam coquit optima, Anglis *Ale* dicta. Sunt



Flumina.

Sunt etiam alia *S. Diacre, Worksworth & Bakewell.* Atque hic Comitatus Parœcias 106 includit. Fluvii *Trenta, Dovus, & Derwentio.* Pars Occidentalis hujus Provinciæ quæ tota collibus eminet *Peake* dicitur, Plumbi admodum ferax. In his enim Montibus lapides plumbarii feraces, ut vocant Metallici, quotidie magna copia effodiuntur, quos in collibus Favonio obverfis, obfervatis temporibus cum Favonius flare coeperit, magna lignorum vi accensa, excoquant, & effosis canalibus quibus defluat, in massas conflant. Nec Plumbum solum, sed etiam Stibium (vulgo Antimonium vocant) hic in propriis venis reperitur, quo in tingendis Ciliis Græcæ mulieres olim usæ leguntur. Lapidés etiam molares hic excinduntur, cotes etiam ad ferramenta exacuenda & nonnunquam fluor quidam candidus in fodinis reperitur, qui per omnia Chrystallo est simillimus. Sed de his satis, ad Staffordiam transeo, *Staffordshire*, quæ ab Ortiva plaga Warwicensibus & Derbiansibus, a Meridiana Vigorniensibus, ab Occidua Salopiensibus præcinctâ quasi rhombi forma: ab Austro in Septentriones procurrit, medio latior, & extremis se angustantibus. Pars Septemtrionalis montana & minus lata, media Trenta flumine perfusa latior, silvis amicta, arvis & pratis variata: uti & Meridionalis, quæ etiam carbonés fossiles habet, & ferri venas. Totius hujus agri caput olim erat & nunc est *Stafford*, cui maximum tamen decus a *Stafford* castro adjuncto, quod Barones de *Stafford* sibi in sedem construxerunt. Sunt hic etiam *Lichfeldia, Burton, Vicester, Stone, Drayton, Bassett, Tameworth, Vulfrunshampton, Theotenball, & Weadestrig.* Atque in hoc Comitatu Parœciæ 130 habentur. Flumina hanc regionem irrigant *Dovus, Hansus, Churnet, Teyn, Blis, & Trenta.* Hic è duobus fontibus effluens, suo quasi jure tertium sibi locum inter Britannia: flumina vendicat. Item *Sous, Tama, & Pankus.* Pars Septemtrionalis Montibus non magnis leviter intumescit, qui hinc exorsus, ut Apenninus Italiæ, per Angliam mediam perpetuum dorsum perpetuis jugis elatum ad Scotiam usque, nomine sepe mutato agunt. In parte hujus agri media *Needwood* silva spatiosa, vivariisque repleta diffunditur, in qua circumvicina Nobilitas hilares venandi labores gnaviter assidueque exercet. Comitatus *Nottinghamiensis*, Angliis *Nottinghamshire*, ab Ortu Lincolnensi confinis est, a Septentrione Eboracensi, ab Occasu Derbiansi, a Meridie Leicestrensi terminatur. Partem Meridionalem, & Orientalem *Trenta* flumen nobilissimum, influentesque rivuli focundant: Occidua autem partem saltus de *Shirewood* longe se porrigens, totam occupat. Hanc, quod arena sit, *The Sand*: illam quod argillacea, *The Clay*, vocant incolæ, & in has duas partes, regionem suam distribuerunt. Vrbs præcipua, quæ nomen Comitatu præbuit, *Nottingham*, loci ingenio amœna, hinc enim ad flumina spatiosa procumbunt prata, illinc faciles consurgunt colles: omnibus etiam quæ ad vitam pertinent, copiosa. Hinc *Shirewood* lignum in ignis alimentum, illinc pisces *Trenta* large suppeditat. Amplitudine denique, structura, uno & altero eleganti templo, foro longe pulcherrimo, & munitissimo castro, est sane speciosa. Opida præterea hic sunt *Suthwell, Newark, Mansfeld, Blis, Scrobby, & Workensop.* Atque in hoc agro 168 Parochiales Ecclesiæ visuntur. Flumina *Trenta, Linnus, Snite, Idle.* Nottinghamiæ a Meridie confinis est Provincia *Leicestrensis*, vulgo *Leicestershire*, ab Ortu Rutlandia & agro Lincolnensi, a Septentrione Nottinghamiensi, & Derbiansi, ab Occasu Warwicensi, a Meridie Northantonensi præcingitur.

Staffordia.

Situs.

Soli qualitas.

Opida.

Flumina.

Montes.

Silva.

Nottinghamia.

Situs.

Soli qualitas.

Vrbes & Opida.

Flumina.

Leicestria.

Situs.

ANGLIÆ v. TABVLA.

89

cingitur. Tota campestris, frugibus opima, sed silvis maximam partem indiga. Primaria totius agri urbs *Leiceſtria*, *Leogara*, *Legeceſter* & *Leiceſter* apud authores diſta. Hæc majorem vetuſtatem quam dignitatem præ ſe fert. Eſt & *Loughborow*, *Lutterworth*, *Hinckly* & *Boſworth*. Atque intra hunc agrum Parochiales Eccleſiæ 200 numerantur. Mediam hunc *Souarus* flumen Trentam petens alluit, Orientalem vero partem *Wrekus* fluuiolus qui *Souaro* demum commiſcetur, placide pererrat. *Rutlandia* vulgo *Rutlandſhire*, *Leiceſtrenſi* agro quaſi includitur, niſi a Meridie qua *Wellando* fluuiò incumbit, & ab Ortu qua *Lincolnienſes* attingit: Spatio eſt multo minori, utpote totius Angliæ provinciola minima. Forma enim fere circulari circumſcripta, tantum circuitu colligit, quantum expeditus Eques uno die conficere poſſit. Non minori hæc regio ſoli ubertate & amœnitate, licet ſpatio ſit minori. Eſt in hoc agro *Uppingham*, non ob aliud memorandum, quam quod totius agri primarium habeatur opidum, & Scholam legentem oſtendat, quam uti etiam *Okehamiæ*, ad puerorum ingenia bonis litteris excolenda, laudabili inſtituto R. Ihoſon Verbi Divini Miniſter, non ita pridem poſuit. Eſt & *Okehamia* cujus modo mentionem feci. Eccleſiis autem Parochialibus 47 ornatur hæc Provinciola. *Waſh*, ſive *Gwaſh* fluuiolus, qui hunc agrum ab Occaſu in Ortum quaſi medium intermeat, in duas diſpedit partes. Reſtat in Pinace *Norfolcia* breviter explicanda. Ea vulgo *Northfolke*, id eſt, ſi Latine interpretetur, Borealis Populus. Termini ejus a Meridie *Suffolcia*, ab Euro & Septemtrione Oceanus Germanicus, a Zephyro *Ouſe* flumen. Regio eſt ampla fere omnis campeſtris niſi qua faciles aſurgunt colles, admodum opulenta, ovium gregibus reſertiſſima, cuniculiſque in primis ferax: aquis irrigua, ſilvis non omnino indiga: ſolum pro locorum diverſitate varium, alicubi pingue, luxurians & ſucculentum, alibi tenue, leve & ſabuloſum, alibi argilloſum & cretaceum. Inter urbes hujus Provinciæ primum occurrit vetuſta illa quam memorat Antoninus urbs *Sitomagus*, nunc *Theſford*. Raris hæc nunc eſt habitatoribus, licet ſatis ampla, olim vero frequens & celebrata. Eſt etiam in hac Provinciâ *Norwicus* urbs celeberrima, Angliſ *Norwich*: & *Tarmouth* portus opidumque elegantiſſimum, loci ingenio, & ſolerti opera permunitum. Quamvis enim aquis pene circumvallatur; ab Occaſu flumine, quod verſatili ponte inſternitur, ab aliis partibus Oceano, niſi ad Septemtriones qua continens eſt; incœnibus tamen ſatis firmis quæ cum flumine formam quadrilateram oblongiorem efficiunt, pulcherrime includitur. Item *Aſhellwell*, *Thorp*, *Diſ*, *Shelton*, *Skulton*, *Attleburgh*, *Wauburne*, *Lynne*, *Swaffham*, *North Elmham*, *Derham*, *Windham*, *Icborow* & alia. Opida enim mercatoria 27 villas & pagos ſexcentos viginti quinque hæc regio exhibet, & Parochiales Eccleſias plus minus 660. Fluvii eam irrigant *Ouſe*, *Theſ*, *Warveney*, *Garienis* Angliſ *Gerne*, *Jere* & *Wentſus*. Et ut de Mari aliquid etiam addam, e regione *Tarmouth*, Halecum captura totius Orbis eſt uberrima & quaſtuofiſſima. Incredible enim videtur, quantæ & quam frequentes Nundinæ hic ad feſtum Michaëlis habeantur, & quanta vis Halecum, aliorumque piſcium diſtrahatur. Porro ſoli hujus provinciæ bonitatem de qua ſupra loquuti ſumus, vel ex eo colligas, unde *Varro* colligere jubet, quod Incolæ optime niteant, ut taceam ingenia verſutiſſima, & in Jure Anglico municipaliter acerrima. Sed de his ſatis copioſe, ad Tabulam ſextam tranſeo.

Soli fertilitas.
Urbes & Opida.

Flumina.
Rutlandia.
Situs.

Soli fertilitas.
Opida.

Norfolcia.
Situs.
Soli qualitas.

Urbes & Opida.

Flumina.
Maris commo-
ditas.
Incolariū mores.

M

IN VI.

In qua hi Comitatus, *Warwicum, Northantonia, Huntingdonia, Cantabrigia, Suffolcia, Oxonia, Buckinghamia, Bedfordia, Hertfordia, Effexia, Berberia, Middelfexia, Southantonia, Surria, Cantium & Southfexia, cum Insula Wight.*

Warwicum.

Situs.

Soli qualitas.

Opida.

Northantonia.

Situs.

Soli fertilitas.

Vrbs & Opida.

Flumina.

Huntingdonia.

Situs.

Soli fertilitas.

Opida.

Flumina.

Cantabrigia.

Situs.

Soli qualitas.

Vrbs & opida.

Flumina.

Suffolcia.

Situs.

Soli fertilitas.

Opida.

IN VI. Angliæ Tabula *Warwicensis* pagus Angliis *Warwickshire*, ab Ortu *Leicestria* & via militari, ab Austro *Oxonia* & *Glocestria*, ab Occasu *Vigornia*, & a Septentrione *Staffordia* finitus, qui in duas distinguitur partes, *Feldon*, scilicet & *Woodland*, i. in regionem campestram & nemorosam. Præcipuum totius agri opidum *Warwicke*. Sunt præterea *Leamington*, *Uchindon*, *Harbury*, *Mancester*, *Coventry*, *Stratford* & alia; continenturque in hoc Comitatu Parochiales ecclesiæ 138. Flumina, *Avona*, *Leamus*, *Arrow*, *Alenus*. Sequitur ager *Northantonensis* vulgo *Northamptonshire*, qui ab Occasu brumali qualior est, sensim se contrahendo in Ortum æstivalem protenditur. Ab Ortu *Bedfordiensis*, & *Huntingdonensis*, ab Austro *Buchinghamiensis* & *Oxonienis*, ab Occasu *Warwicenses*, & a Septentrione *Leicestrensis*, *Rotelandensis*, & *Lincolniensis* Wellando flumine discriminati sedent. Campetris regio est, soli admodum ditæ, five arva five pascua respicias. Vrbs hujus agri *Northampton*; Opida *Brakeley*, *Torcester*, *Grafton*, *Daventry*, *Wedon*, *Higham*, *Oundale*, *Peterborow*, *Welledon*. Atque ad hunc agrum Parochiæ 326 pertinent. Flumina *Ufa*, *Avona*, *Wellandus*. Tertium locum tenet *Huntingdonia* vulgo *Huntingdonshire* eo situ locata, ut ab Austro *Bedfordiensis*, ab Occasu *Northantonensis*, ut etiam a Septentrione, qua *Avona* flu. dirimitur, & ab Ortu *Cantabrigiensis* spectet. Regio sementi satis apta, pascendo pecori, ad Ortum qua palustris est, uberrima, ubique fere collium apricitate, & nemorum opacitate amena. Præcipuum totius Comitatus Opidum *Huntingdonia*, cui & nomen dedit tam situs fulgore quam sui decore. Sunt & *S. Ives*, *S. Needes* & *Cumington*: Parociæque 78 in hac regiuncula numerantur. Flumen *Ufa*, quem sæpe dixi etiam alluit, & *Avona*. Quartum in locum venit ager *Cantabrigiensis* vulgo *Cambridgeshire*, qui in Aquilonem productus *Norfolciæ* & *Suffolciæ* objacet, a Meridie Orientalibus *Saxonibus* & *Hertfordensibus*, ab Occasu *Huntingdonensibus*, a Septentrione *Lincolniensibus* & *Oufa* flumine, qui ab Occasu in Ortum transversum intersecat, in duas partes dispersitus. Inferior & Australis magis culta, magis confita, ideoque lætior, non perlibrata planitie, sed exigue plana, plurima, imo tota (nisi qua *Crocum* copiose progignit) frumentariis jacet campis, hordeumque laudatissimum affatim effundit. Vltior & Septentrionalis pars, pascuis uberrimis perviridis & læta. Vrbs in hoc Comitatu *Cantabrigia* Angliæ *Academia*, imo Sol & oculus, clarissimaque bonarum literarum & pietatis officina ad Camum sedens. Sunt præterea *Roiston*, *Rech*, *Burwel*, *Elye*. Parochiæque 163 in hoc Comitatu continentur. Fluvii *Camus* & *Sturus*. *Suffolcia* sequitur ab Occasu habens *Cantabrigiensis*, ab Austro *Stourum* fluvium qui ab *Effexia* dividit, ab Ortu *Oceanum Germanicum*, a Septentrione duos fluviolos *Ouse minimum*, & *Waveney* qui ex eodem quasi fonte in diversa fluentes, a *Norfolcia* determinant. Regio satis ampla, solo nisi ad Orientem, admodum pingui, utpote ex argilla & marga composita, unde lætissima ubique arva, & uberrima saginando pecoripascua, caseique magno numero conficiuntur. Est hic *Sudbry* id est *Australis Burgus*. Sunt & hæc opida *Ixning*, *S. Edmunsbury*, *Brettenham*, *Hadley*, *Ipswich*, *Debenhamia*, *Oxford*, & alia plurima.



Flumina.

Oxonia.

Situs.

Soli fertilitas.

Animalium varietas.

Urbes & Opida.

Buckinghamia.

Unde dicta.

Situs.

Soli fertilitas.

Opida.

Flumina.

Bedfordia.

Situs.

Soli qualitas.

Opida.

Hertfordia.

Situs.

Soli fertilitas.

Opida.

Flumina.

Essexia.

Situs.

Soli fertilitas.

Opida.

Flumina.

Bercheria.

Situs.

Fluvii autem *Stourus*, *Bretonus*, *Gipping*, *Debenus*, *Orrus*, *Ouse*, *Waveney*, *Gavienis*. Huic succedit *Oxonienfis* 2. ger vulgo *Oxfordshire*, *Glocestrenfis*, ad Occasum conjungitur, ab Austro Ifide fluvio a *Barkshire* excluditur, ad Ortum *Buckinghamienfis* agro definitur, ad Septentriones hinc *Northantonienfis*, illinc *Warwicenfis* includitur. Regio fertilis & opima, plana arvis & pratis sunt exulta: colles crebris silvis obfelsi, nec frugibus tantum, sed omni genere animantium, ubique referta. In hoc Comitatu eminent *Oxonia* vulgo *Oxford*, altera *Angliæ Academia*, alter *Sol*, *Oculus* & *Anima*, literarum & sapientiz clarissima officina, unde *Religio*, *humanitas* & *doctrina* in omnes *Regni* partes uberrime distribuuntur. Sunt præterea *Blabac*, *Burford*, *Minster Lovell*, *Whitney*, *Woodstocke*, *Banbury*, *Burcester*, *Tama*, *Dorchester*, *Wallington*, ac 280 *Parochiz*. Sunt hic fluvii *Isis*, *Cherwel*, *Windrusshus* & *Evenlode*. *Buckinghamia* septimo loco est. Hujus ager minori latitudine conclusus a *Tamisi* ad Septentriones longitudine sua procurrat. A Meridie *Bercheriam*, *Tamisi* seclusam, ab Occasu agrum *Oxoniensem*, a Septentrione *Northantonensem*, ab Ortu primum *Bedfordiensem*, inde *Hertfordensem*, & postea *Mediofaxones* prospicit. Solo est passim uberi, ac pabulosis pratis innumeros *Ovium* greges pascit. Caput totius *Conventus* *Bukingam*. Habet & *Marlow*, *High Wickham*, *Colbroke*, *Amersham*, *Crendon Storr*, *Siraford*, *Oulby*, *Newport*, *Parrell*. Atque in hac regione *Parociæ* 185 numerantur. Fluminaque *Tamisis*, *Cobnus*, *Ufa*. *Bedfordiensis* ager sequitur, vulgo *Bedfordshire*, ab Ortu *Cantabrigienfis*, ab Austro *Hertfordenfi*, ab Occasu *Buchinghamienfi*, a Septentrione *Northantonenfi*, & *Huntingdonenfi* conjunctus, Vltaque interfluente in duas partes divisus. Quæ Septentriones spectat, fertilior est, & nemorosa: altera ad Meridiem quæ multo major, solo est tenuiori, sed non omnino ingrato: *Hordecum* enim plenum, album & crassum assatim profundit. In medio silvis nonnihil densa, sed ad Ortum magis siticulosa, & arboribus nuda. *Primarium* opidum *Bedfordia*, unde & *Regioni* nomen. Habet & alia, *Odill*, *Bletnesho*, *Eaton*, *Dunstable*: *Parociæ*que 116 hæc *Provinciola* continet. Atque *Vltima* fluvio irrigatur. Agro autem *Bedfordienfi* a Meridie adjacet *Hertfordia* sive *Hertfordshire*, cujus Occidentale latus claudunt *Buchinghamienfes*, Australe *Mediofaxones*, Orientale *Saxones Orientales*, & partim *Cantabrigienfes*. *Fruentariis* agris, pascuis, pratis, nemusculis, foelix. Caput *Comitatus* censetur *Hertfordia*, quæ agro universo nomen suum communicavit. Sunt præterea *Watlingstreet*, *Fanum*, *Albani*, *Raiston*, *Aswell*, *Bishopos Stortford*, aliaque multa. *Parochiæ*que 120 habet hic *Comitatus*. Fluvios *Leam*, *Stort*, *Mimmeram*, & *Benefician*. Ad *Essexiam* nunc venimus, vulgo *Essex*. Hanc ad Septentriones *Stourus* flumen a *Southfolcia* dividit, ad Ortum *Oceanus* se in sinuat, ad Austrum *Tamisis* jam grandis a *Cantio* secludit, uti ad Occasum *Ley* fluviolus a *Mediofaxonibus*, & in eum influens *Stourus* minor sive *Stort* ab *Hertfordensibus*. *Regio* est lata, frugifera, *Croci* foecunda, nemorosa & in primis opulenta. Est hic *Camalodunum*, nunc *Maldon*. Item *Colchester*, *Leiton*, *Beamsfleet*, *Leigh*, *Rochford*, *Angre*, *Ralegh*, *Dunmow*, *Plaissy*, *Chelmerford*, *Ithuncester*, *Earles Colne*, *Barklow*, *Walden*. Et *Parochiæ* 415. Fluvii *Ley*, *Tamisis*, *Chelmer*, *Froshwell*, *Cobne*. *Bercheria* sequitur vulgo *Barkshire*. Hujus Septentrionalem partem *Isis* qui postea *Tamisis* flexuoso, sed amœno admodum blandus alveo perfundit, & primum

primum ab Oxoniensibus, postea a Buchinghamiensibus secludit. Australem partem irrigat *Cunetio* flu. donec Tamisi se inferat. Ad Ortum qua latior est, & parte media, suarum opum satis prodiga, & frumenti ferax, præcipue, ubi in vallem subsidet. Orientalem autem partem quæ minus fertili gleba, saltus & silvæ longe lateque occupant. Opida hic *Farendon*, *Abbenonia* vulgo *Abbandune*, *Wantage*, *Wallengford*, *Hungerford*, *Wide-Opida*, *hay*, *Neewbury*, *Reading*, *Bisham*, *Maidenhead*, & *Windfore*. Suntque præterea in hujus Comitatus *Flumina*, complexu Parochiæ 140. Flumina eam irrigant *Isis*, *Tamisis*, *Oke*, *Cunetio* & *Lambor*. *Middlesexia*, a *Middelfexia*. Buchinghamiensibus *Colno* fluvio ad Occasum, ab Hertfordensibus ad Septemtrionem noto limite, ab *Esse-Situs*. *xia* ad Ortum *Lea* flu. a *Surreia* & *Cantio* ad Austrum Tamisi determinatur. Summa cœli temperie & fo- *Cœli temperies* li indulgentia, ædibus & vicis magnificis ubique nitida. Opida hic sunt *Uxbridge*, *Draiton*, *Stanes*, *Radcliff*, & *Soli* *fecunditas* & alia. Verum inter hæc omnia *Londinium* totius Britanniae Epitome: aliis *Londinium*, *Longidinium*, & *Augusta*. *tas*. Sita ad Tamisin fluvium, agro fertili & Cœlo clementi. Distat ab Oceano sexaginta millibus passuum. *Pon-Opida*. tem habet lapideum ultra flumen, pass. CCCxxx: utrimque magnificis splendidisque ædificiis exornatum. Arcem præterea munitissimam, Angliæ totius armamentarium, in qua etiam officina est monetaria. Vicinum Londino est *Westmonasterium*, templo, foro judiciario, & Regia longe celeberrimum. Templum Regum Angliæ inauguratione & sepultura insigne est. Atque in hoc agro parœciæ 73 plus minus extra urbem *Flumina*, numerantur. Flumina *Lea*, *Colnus*, *Tamisis*. *Southantonia* vulgo *Hantsire* ab Occalu Dorsettiæ & Wilto- *Southantonia*. niam, ab Austro Oceanum, ab Ortu Suffexiam & Surreiam, & a Septemtrione Bercheriam attingit. Ea fru- *Situs*. gum proventu ferax, silvarum densitate amœna, pascuorum fecunditate læta. Vrbes habet duas quarum altera *Soli fertilitas*. *South-banton*, altera *Wintonia* Anglis *Winchester*. Sunt & opida *Ringwood*, *Christ church*, *Whorwell*, *Andover*, *Vrbes* & *Opida*, *Rumsey*, *Portsmouth*, *Kingsclere*, *Odiham*, *Silcester*, & alia; ac Parœciæ hic 253 habentur, Fluvii *Avena*, *Sturus*, *Tesi* *Flumina*, & *Hamble*. *Surria* Bedæ *Suthriona* vulgo *Suthry*, & *Surry*, ab Occalu partim Bercheriæ & Southantoniæ, ab *Surria*. Austro Suffexiæ, ab Ortu Cantio contigua, a Septemtrione Tamisi perfunditur & a Middlesexia dirimitur. Regio *Situs*. est non admodum ampla, satis tamen opulenta. Opida sunt *Godelminge*, *Ockley*, *Essingham*, *King stone*, *Mer-Soli qualitas*. *ton*, *Croydon*, *Beddington*, *Wimbledon*, *Wandsworth*, *the Bourrough of Southworce*. Atque hic Comitatus Pa- *Opida*. rœciæ 140 habet. Flumina autem sunt, *Wey*, *Molis*, *Vandalis* & quem dixi *Tamisis*. *Cantium* vulgo *Kent* sequi- *Flumina*. tur, Regio a situ sic dicta. Grandi etenim angulo Galliam prospectat, Tamisis æstuario, & Oceano omni ex *Cantium*. parte circumfusa, nisi qua ad Occasum, Surreiam conterminam habet, & Southsexiæ partem ad Meridiem. In- *Situs*. æqualis est, ad Occasum planior, & silvis umbrosa, ad Ortum surgentibus collibus excelsior. Vbs primaria est *Soli qualitas*. *Darovernum*, Ptol. *Darvernum*, Anglis *Canterbury*, Latinis *Cantuaria*. Sunt & opida *Dover*, *Huh*, *Rymney*, *Sand-Vrbes* & *Opida*. *Wich*, *Gravesend*. Fluvii *Tamisis*, *Darentus*, *Medway* & *Stoure*. *Suthsexia* hodie *Suffex* Oceano Britannico tota ad *Flumina*. Meridiem longior quam latior recto littore incumbit. Maritimus tractus colles albicantes sublimi elatos ha- *Suthsexia*. bet, qui cum ex creta pingui consent, fruges affatim profundunt. Medius tractus pratis, pascuis, arvis, lucis di- *Situs*. stinctus admodum est spectabilis. Citerior silvarum opacitate amœnissimus. Ferri venis pascim fecunda est. *Soli fertilitas*. Opida hic *Chichester*, *Arundel* & alia. Fluvios habet plurimos parœciæsq; 312. De *Insula Wight* descriptione *Opida*, proxima.

Has quatuor Insulas sub Anglorum Imperio comprehensas habet: *Mona*, sive *Anglesey*, *Uel. an* vulgo *Wight*, *Gersey* & *Garnsey*.

Mona.
Nomina.
Situs.
Soli fertilitas.

Imperium majorum.

Opida.

Uel. an.
Nomina.

Septima & postrema Angliæ Tabula has quatuor Insulas sub Anglorum Imperio comprehensas habet: quarum priores duæ videlicet *Mona* & *Uel. an* ad littus Angliæ, posteriores vero duæ *Gersey* & *Garnsey* juxta Galliæ littus sitæ sunt. Prima est *Mona* Britannis etiam *Mon*, *Tirmon*, & *Tuis Dowyll*, id est, *Insula opaca*, Saxonibus *Montze*, tenui freto *Menni* a Britannicæ continente divisa. Insula nobilissima, antiqua sedes Druidum, cujus longitudo est plus minus 22 mill. Anglicorum, latitudo 17, ambitus vero 60. Insula hæc, quamvis, ut inquit Giralduus, arida, saxosa, aspectu inamœna, & deformis, suo tempore videretur; nunc tamen amœna, & culta est, triticique proventu adeo fecunda, ut *Mater Walliæ* vulgo appelletur. Lapidem etiam habet molares, & alicubi terram aluminosam, è qua alumen, & calchantum conficere non ita pridem cœperunt. Re etiam pecuaria fatis est opulenta. Ea autem a Paulino Suetonio, & Iulio Agricola in Romanum Imperium redacta, ut ex Tacito scriptore gravissimo refert Camdenus. Multis post sæculis ab Anglis devicta in eorum nomen concessit, *Anglesey* quasi Anglorum Insula dicta. Hoc etiam addit Camdenus: Romanorum in Britannia jam divergente Imperio, Scotos ex Hibernia in hanc etiam irrepisse. Nam præter tumulos fossa circumdatos, quos Hibernicorum casulas vocant, etiam locus est *Tn hercy Gwidl* ab Hibernicis denominatus, qui Duce Sirigi, Britannos eo loco fuderunt, ut Triadum libro memoratur. Nec ab Anglis solum, verum etiam a Norwegis graviter devastata fuit. Anno enim M. Æthelredi classis totam Insulam circumvecta hostilem in modum devastavit. Postea Hugones duo Normannici, alter Cestriæ, alter Salopiæ Comes gravissime afflixerunt, castrumque *Aber-Lliemoc* ad coercendos Incolas extruxerunt; verum Magnus Norwegus eo tempore ad hanc appullus Hugonem illum Cestrensem sagitta transiit, & Insulam deprædatam discessit. Deinceps etiam Angli sæpius adorti sunt, donec Edwardus primus in suam potestatem redegerit. Villas numeravit olim 363; hodieque incolis frequens est. Verum primum opidum censetur *Bellus Marisus*, vulgo *Beaumarish* quod in Orientali parte Edwardus primus in loco palustris construxit, & ob situm bello hoc nomine insignivit, cum prius locus *Bonover* diceretur, castrumque munivit. Ab hoc secundum habetur *Newburge*, id est, *Novus Burgus*, Britannicæ *Rossio*, quod ingestis arenis diu constructum. Est hic quoque *Aberfraw*, Regia olim Wallorum urbs. Item sacrum promontorium quod Angli *Holy head*, Incolæ *Cæter Guby* a Kibio viro sancto Hilarii Pictavenis discipulo vocant. Incolæ ditissimi ac validissimi sunt, & Britannica utuntur lingua Angliæ penitus imperiti, licet Angliæ regibus per annos 300 cum reliqua Cambria paruerint. Sequitur *Uel. an* sive *Uel. an* Britannis *Guib*, vulgo the *Isle of Wight*, & *Whight*. Tam modico autem interfluente Euripo *Solem* olim dicto, a Continente Britannicæ avulsa est, ut cohasse videatur, unde Britannicum illud nomen *Guib*, quod divortium denotat (ut Nennius habet) factum videtur: quemadmodum etiam Sicilia, ab Italia abrupta & secta, Latino vocabulo a secando, ut eruditissimo Iul. Scal. placet, nomē invenit.

Ex

ANGLIÆ v. l. TABVLA

Septentrio.



Meridies

Situs.

Soli fertilitas.

Animalium virtus.

Mare.

Imperium maiorum.

Incolarum virtus.

Opida.

Gerzey.

Nominis.

Ex hac situs vicinitate, & nominis affinitate *Veſtam* hanc *Itlam* eſſe opinari licet, quæ maris fluxu Inſula videbatur, at cum refluxiſſet, exiccato interjecto littore, Britanni præfici curribus eo ſtannum devehere ſolebant, quod in Galliam exportaretur. *Miſlim* tamen eſſe Plinii, quæ arctaiſtem cognatione *Veſtam* attingit, non iudicari, cum in ea candidum plumbum proveniret, & in hac nulla ſit, quod ſciam, Metallæ vena, inquit Camdenus. Hæc inter Ortum & Occaſum lenticulari ſive ovali figura viginti mill. paſſ. longitudine exporrigitur, latitudine vero in media qua maxime patet xii mill. paſſ. expanditur, altero latere ad Boream, altero ad Auſtrum converſo. Terra eſt uberi glebæ & colono admodum grata, adeo etiam ut fruges exportet; Cuniculorum, Leporum, Perdicum & Phafianorum paſſim ferax: ſaltum etiam & vivaria duo habet, Damis ad venationis voluptatem refertum. Per medium longo tractu procurrunſſe colles qui Ovibus pabula affatim profundunt. Quarum lanæ poſt vellus Lemſterianum & Cottewoldianum optimæ habentur, & inprimis pannariis expetuntur, unde maximum ſurgit Incolis lucrum & commodum. Pars Septentrionalis præris, paſcuus & ſilvis viret, Auſtralis frumentariis quaſi tota jacet campis, ubique foſſis & ſepibus intercluſa. In extrema utrinque parte Mare a Boreali plaga ita ſe inſinuat & penetrat, ut duas fere efficiat Inſulas, & Inſulæ ſane Incolis vocantur, ſcilicet quæ ad Occaſum proſpicit *Freſhwater Tle*, quæ ad Ortum *Binbrydy Tle*. In Romanorum poteſtatem primus hanc Inſulam redegit Veſpaſianus dum privatus ſub Claudio meruit, quem admodum de eo ſcribit Suetonius in Veſpaſiano. Saxonum vero primus Cerdicius juris ſui fecit, conceſſitque *Stuffæ* & *Whitgaro*, qui Britannicos Incolas ad internecionem ſuſtulerunt; inde *Wolpherus* Merciorum Rex *Veſtam* in ſuam poteſtatem redegit, & *Edelwalcho* Auſtraliſium Saxonum Regi tribuit. Poſtea *Cædwalla* Occidentalium Saxonum Rex *Edelwalcho* illo occiſo, & *Arvando* Inſulæ *Regulo* ſublato, ſuo imperio adjunxit. Sed de his plura vide apud Camdenum. Incolæ natura bellicoſiſſimi & promptæ audaciæ, militesque ſtrenuiſſimi. Be læ ætate mille ducentarum familiarum Inſula cenſebatur, nunc triginta ſex opida, vicos & caſtella numerat. Inter Opida celebriora ſunt *Newport* primarium Inſulæ emporium, olim *Medena* & *Novus Burgus de Meden*, unde tota regio in *Eastmeden* & *Weſtmeden* dividitur, ut hinc vel Ortum vel Occaſum reſpicit. *Bradling* alterum opidum mercatorum, *Newton* & *Tarmouth* quæ ſuos habent *Majores*, & *Burgensæ* ad Comitæ Parliamentaria mittunt. *Tarmouth* hæc & *Sharpoore* caſtella habent, quæ cum *Worſleys* propugnaculo littus ad Occaſum æſtivum defendunt. Quibus ex oppoſito vix duorum miliarium interſtitio objacet *Hurſt* linguæ impoſitum Hantonenſis Comitatus munitum. *Quære* ubi virginibus velatis monaſteriolum anno 1132 poſitum; *Gods Hill* ubi ad ingenia excolenda Scholam inſtituit I. *Worſley*. *Weſtcove* & *Eastcove* jam ruinoſum, quæ in faucibus Neoportus *Henricus VIII* conſtruxit. Et ad Ortum æſtivum *Sandham* caſtrum tormentis majoribus, ut cætera inſtructa. Nec naturæ defendentis munimenta defunt, rupibus enim abruptis continua ferie præcingitur, ſubſuntque occulta faxa. Atque hæc duæ Inſulæ littori Angliæ adjacent. Magis ad Occaſum nonnullæ Inſulæ Gallicæ præterent, Angliæ tamen juris in alto apparent, inter quas *Gerzey* & *Garnzey* primumque Normanniæ, ſive Lexobiorum littori quos Britanni noſtri *Lettoy*, quaſi littorales vocant, *Cafarea* ab Antonino memorata adjacet, quam Galli

Galli nunc ita contraxerunt, ut Cæsaris Burgum in Normannia, & Hispani Cæsaraugustam in Hispania, Gerzey enim illi indigitant, ut *Cherburgh* pro Cæsaris Burgo, *Sawagossam* pro Cæsaraugusta dicunt. In hanc olim damnati relegabantur; Prætextatus enim Episcopus Rothomigenis huc relegatus erat, Papiusque Massonius Insulam littoris Constantini vocat, quod Constantiæ antiquæ urbi objacet, quæ Ammiano *Castra Constantia* dici videantur, & superioribus sæculis *Moritonium*. Insula hæc triginta plus minus mill. pass. ambitu colligit, cauitibus & brevibus (quæ vadosa sunt loca navigantibus insidiosa) defensa. Terra satis fertilis, variis frugibus & gregibus abundat, Oves habet multas & ex iis plurimas quatuor cornibus conspicuas. Multiplici horum viriditate, ac pomariis ridet: unde vinum è pomis hic conficiunt, quod *Siferam* Incolæ vocant & Angli *Sidre*. Cum autem exiguum ignis alimentum ferat, pro lignis alga marina (*Vraic* vocant) utantur. Quæ facus marinus Plinii esse iudicatur, adeoque copiose his scopulis provenit, ut silvæ condensæ eminens videantur. Hæc sole siccata pro igne est: cujus etiam cinere agros vervaictaque lætificant, uberrimosque faciunt. Villis frequens est, parccis duodecim exornata, & castro munitissimo *Montorguel* colli imposito tuta, cui pro Anglis præfectus constitutus qui universæ Insulæ præest. Viginti hinc milliaribus ad Occasum æstivum altera abest insula, quæ Antonino *Sarnia*, Anglis hodie *Garnsey* appellata, cytharæ quasi forma ab Ortu in Occasum projecta, Cæsareæ quam dixi, nec magnitudine, nec fecunditate adæquanda, parccias enim tantum 10 habet. In hoc tamen præferenda, quod nihil venenosum, ut illa, alat. Naturæ munimentis tutior, ubique prærupta cautium corona quoque redimita, inter quas Smyris lapis durissimus, & asperrimus reperitur (Angli *Emerill* vocant) quo Gemmarum lapides expurgant, scinduntque, & vitriarii vitrum diffundunt. Hæc etiam Insula sicuti prior hortos virides & pomaria variis arboribus consita habet, unde vino è pomis factio plerumque utuntur. Portus autem commoditate mercatorumque commeatu multo est celebrior quam Gerzey. In extrema enim fere ad Ortum parte, sed Australi latere, lunato sinu Portus admittitur, cui adsidet opidum *S. Petri*, longa platea, & angusta productum, bellico apparatu plenum & mercatoribus cum bellum ingruit, frequentissimum. Portus aditus utrinque castris munitur; ad sinistram vetus est castellum, ad dextram alterum (*Cornett* vocant) è regione eminet in rupe satis ædita, & mari circumflua. Incolæ utriusque Insulæ sunt origine vel Normannici vel Britones, Galliceque loquuntur. Vtrobique *Vraic* illa pro ignis est fomento, vel fossiles ex Anglia carbones; & piscium utrobique maxima multitudo. Spectarunt olim hæc Insulæ cum aliis circumvicinis ad Normanniam, sed cum Henricus primus Robertum fratrem anno Christi 1103 debellasset, Normanniam & hæc Insulas Angliæ regno adiunxit, ex quo tempore Angliæ firma fide adhererunt, licet, Gallus (proscripto Ioanne Anglo, Normanniam occupaverit, & Henricus tertius suo in Normannia iure pacta pecuniæ summa, & Aquitaniam possessione, cesserit. *Garnseiam* tamen regnante Edwardo Quarto Galli occuparunt, sed opera Richardi *Harleston*, *valecti de Corona* (ut eo tempore vocarunt) illi exturbati & Rex ipsi in dignitatis præmium Insulæ & castri præfecturam detulit. Atque hæc de hisce quatuor Insulis, deque Anglia tam geperatim quam speciatim dicta sufficient.

Situs.
Soli fertilitas.

Garnsey.
Situs.

Soli qualitas.

Portus.
Opidum S. Petri.

Imperium majorem.